

Viziunea Demos despre lupta anticorupție

Pentru construirea unui stat
democratic și social

La aproape 15 ani de când a fost începută, lupta anticorupție din România se află într-un moment de cumpănă.

Este necesară o evaluare critică a activității de până acum, iar continuarea eforturilor să fie bazată pe o serie de principii care iau în calcul toate cauzele și efectele corupției sistemice.

Viziunea noastră se axează pe întărirea reală a instituțiilor anticorupție, nu pervertirea sau distrugerea lor.

Vrem o anticorupție eficientă pentru un stat democratic și social

Corupția este abuzul funcției publice în favoarea interesului privat și trebuie privită într-un context mai larg, istoric, internațional, social și economic. Nu putem avansa ca societate fără o perspectivă clară despre finalitatea luptei anticorupție. În viziunea noastră, această luptă trebuie să contribuie, în primul rând, la construirea unui stat care să fie:

- orientat ferm către interesul public;
- organizat pentru dezvoltarea socio-economică a țării;
- capabil să ofere servicii elementare tuturor cetățenilor săi;
- eficient în realizarea unor proiecte publice majore (proiecte de infrastructură, proiecte sociale, de mediu etc.).

Altfel spus, credem că lupta împotriva corupției trebuie să fie o muncă permanentă pentru un stat social de drept care să colecteze și să redistribuie resursele transparent, just și echitabil, să protejeze și să ajute toți cetățenii, inclusiv pe cei defavorizați și să asigure o dezvoltare socio-economică echilibrată.

Ne disociem de cei care folosesc **lupta anticorupție ca pretext pentru a deconstrui statul și administrația publică** promovând privatizarea serviciilor și a resurselor publice și cedând tot mai mult mediului privat, orientat după logica profitului. Pentru o țară precum România, această abordare riscă să ducă la blocarea în subdezvoltare și la creșterea inegalităților. Mișcările și partidele de dreapta sunt anticorupție pentru a slăbi statul, **noi suntem anticorupție deoarece vrem ca statul să fie în serviciul tuturor cetățenilor.**

15 ani de luptă anticorupție: progrese, dar și greșeli majore

Progresele în combaterea corupției trebuie continuate. În același timp, trebuie construite mecanisme astfel încât derapajele și erorile să fie eliminate.

Față de perioada de dinainte de 2004, s-au făcut progrese vizibile: există o grijă mai mare în exercitarea funcției publice sau în verificarea legalității întocmirii actelor, dar și o creștere a numărului de sesizări ale infracțiunilor de corupție și a expunerii lor în spațiul public, ceea ce a condus la o descurajare a acestor fapte. DNA-ul s-a întărit din punct de vedere instituțional și numărul de persoane condamnate pentru fapte de corupție a crescut semnificativ.

Considerăm că DNA-ul a ajuns la maturitatea instituțională în care poate funcționa autonom indiferent cine este la conducere, atâta timp cât puterea politică nu intervine în mod abuziv. Cetățenii au devenit din ce în ce mai interesați de problema corupției și s-au mobilizat exemplar pentru a cere acțiuni mai determinate în combaterea ei.

15 ani de luptă anticorupție: progrese, dar și greșeli majore

În ciuda unor rezultate remarcabile, lupta anticorupție post-2004 a fost construită greșit, ca un **instrument de luptă politică**, menită să schimbe raportul de forțe dintre partide și lideri. A fost, de asemenea, dezvoltată instituțional în mod netransparent în jurul serviciilor secrete, fapt ce a dat o lovitură puternică democrației constituționale. Trebuie să remarcăm și numărul tot mai ridicat al achitărilor din ultima perioadă, ceea ce ridică un semn de întrebare în privința calității instrumentării dosarelor. Condamnările repetate ale României la CEDO stau mărturie în acest sens.

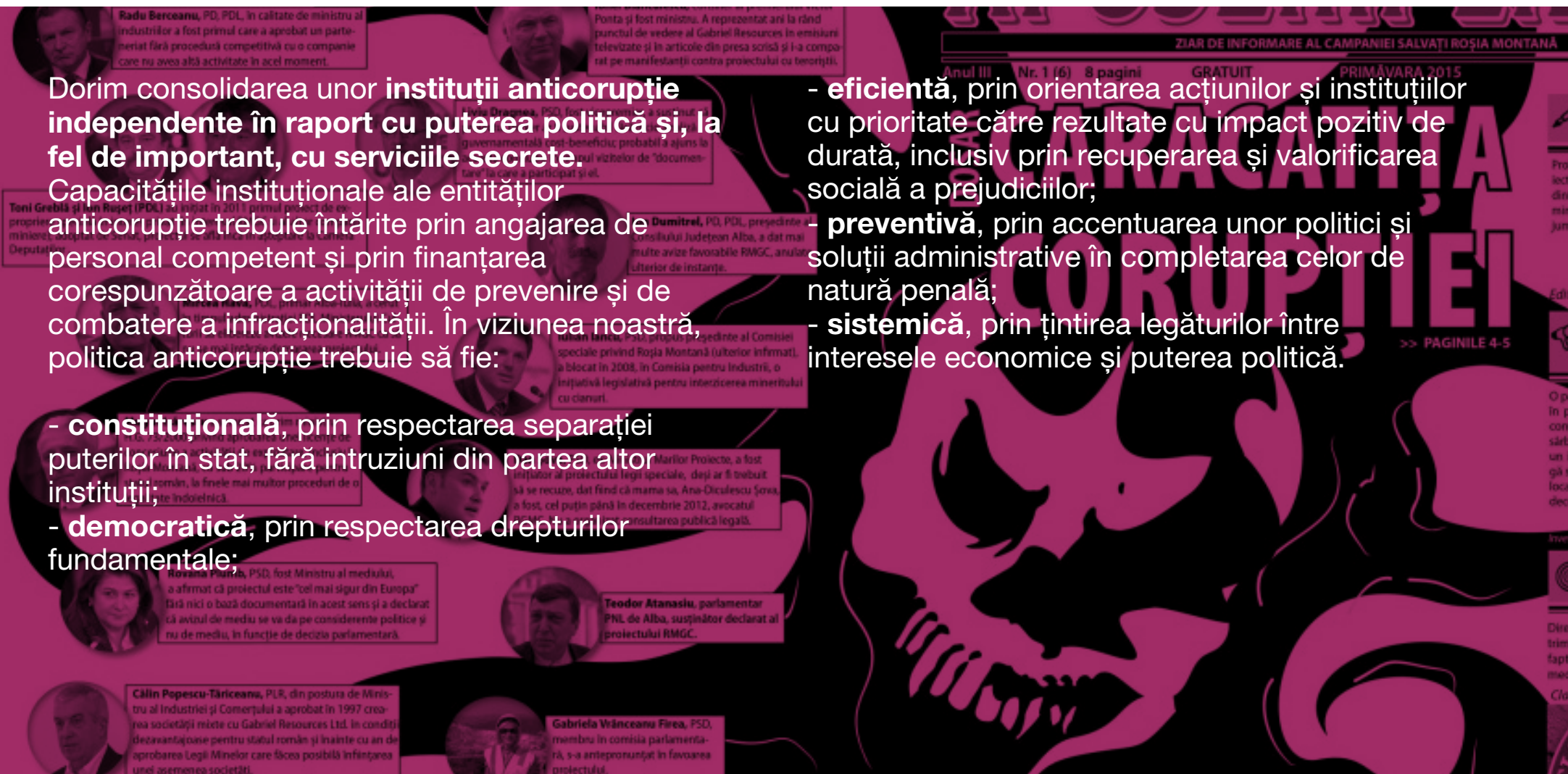
Reforma luptei anticorupție nu poate fi făcută însă de către o guvernare și o majoritate parlamentară care și-au pierdut legitimitatea cu privire la acest subiect. Liderii majorității guvernamentale PSD-ALDE, sub pretextul respectării drepturilor fundamentale și al reformării sistemului judiciar, au promovat slăbirea luptei anticorupție.

Vrem o luptă anticorupție independentă, constituțională, democratică, eficientă, preventivă, sistemică

Dorim consolidarea unor **instituții anticorupție independente în raport cu puterea politică și, la fel de important, cu serviciile secrete**. Capacitățile instituționale ale entităților anticorupție trebuie întărite prin angajarea de personal competent și prin finanțarea corespunzătoare a activității de prevenire și de combatere a infracționalității. În viziunea noastră, politica anticorupție trebuie să fie:

- **constituțională**, prin respectarea separației puterilor în stat, fără intruziuni din partea altor instituții;
- **democratică**, prin respectarea drepturilor fundamentale;

- **eficientă**, prin orientarea acțiunilor și instituțiilor cu prioritate către rezultate cu impact pozitiv de durată, inclusiv prin recuperarea și valorificarea socială a prejudiciilor;
- **preventivă**, prin accentuarea unor politici și soluții administrative în completarea celor de natură penală;
- **sistemică**, prin țintirea legăturilor între interesele economice și puterea politică.

Atenție la prevenție!

Rezultatele luptei anticorupție, mai ales ale celei axate pe măsuri represive, vor fi întotdeauna limitate dacă nu construim și nu susținem **instituții, reguli și mecanisme care să acționeze preventiv**. Odată actul de corupție comis, este nu doar mai dificil, ci și mai ineficient, inclusiv din punct de vedere financiar, să fie descoperite toate ramificațiile acestuia, să fie găsite suficiente dovezi pentru a condamna vinovații și pentru a recupera toate prejudiciile. De aceea, avem nevoie de:

- îmbunătățirea legislației și a practicilor de achiziții publice;

- stabilirea unor standarde de cost și a unor indicatori de performanță pentru administrația centrală și locală;
- întărirea disciplinei financiar-contabile și a rolului Curții de Conturi;
- protejarea efectivă a avertizorilor de integritate;
- întărirea funcției publice locale și împiedicarea concentrării puterii administrative în mâinile unor baroni locali;
- mecanisme de implicare a cetățenilor și a organizațiilor acestora în luarea și realizarea deciziilor de la nivel central și local.

O nouă prioritate: corupția sistemică!

O altă limită a luptei anticorupție de până acum a fost **ignorarea unor procese și fenomene sistemice**. Atât marea privatizare a primelor două decade din tranziție, prin care s-au transferat masiv resurse din proprietate publică în proprietate privată, cât și procesul de reîmproprietărire au fost cangrenate de corupție. Din păcate, acestea nu s-au aflat în lista de priorități a instituțiilor anticorupție.

Remarcăm și inactivitatea în privința unor mari afaceri care au subminat încrederea publică în competența și independența DNA, cum ar fi afacerile Roșia Montană, Hexi Pharma, Microsoft, Bechtel, Rompetrol/KMG. **Corupția cu cele mai grave efecte, economice și legale este adesea întâlnită la confluența activității marilor companii și a marilor afaceri cu activitatea politicianilor de la vârf.**

Aceste legături se creează la nivel înalt și țintesc modificarea cadrului legislativ astfel încât interesele private să primeze în fața celor publice. Această formă de corupție trebuie tratată pe măsura gravității sale.

Lupta anticorupție trebuie să ia în calcul și sistemele construite de rețelele de mare corupție, în mod special **în zonele cu un grad ridicat al capturii statului**, în care funcționarii publici sunt adesea constrânși de rețelele infracționale și de demnitarii superior ierarhic să participe la actele de corupție. Funcționarii și angajații din sectorul public trebuie să ne fie aliați împotriva marii corupții, nu victimele ei. De aceea, este nevoie de măsuri care să le ofere acestora siguranță la locul de muncă și un nivel de salarizare adecvat - condiții minime pentru ca aceștia să poată face față grupurilor de presiune economică.

O luptă anticorupție solidă, în care să putem crede cu toții, este posibilă!

O anticorupție haotică, selectivă și problematică procedural subminează democrația și dezvoltarea în aceeași măsură în care o face și corupția însăși.

Combaterea corupției ar trebui să elibereze statul de sub ocupația intereselor private, să fluidizeze buna funcționare a tuturor instituțiilor în interesul tuturor cetățenilor. Din păcate, de prea multe ori și în prea multe zone, lupta anticorupție (cuplată cu legi și proceduri slabe și disfuncționale) **a creat blocaje instituționale**, a sădit teamă în rândul funcționarilor de bună-credință și a generat neîncredere și chiar dispreț față de funcționarii publici în general, deveniți suspecti automat prin natura funcției lor.

Lupta anticorupție este necesară, dar nu suficientă pentru a scoate România din impasul în care se află. Instituțiile de control și de colectare a veniturilor statului trebuie întărite, pentru a putea combate în mod eficient evaziunea fiscală de proporții și spălarea banilor. Statul social trebuie dezvoltat și profesionalizat pentru a combate inechitatea și inegalitatea care sărăcesc și marginalizează tot mai multe grupuri din fiecare generație. **Anticorupția este necesară, dar nu reprezintă o soluție magică prin care să se rezolve toate problemele.**

Dacă s-ar acționa asupra legislației și asupra instituțiilor existente urmând coordonatele prezentate mai sus, combaterea corupției în societatea românească ar avea rezultate mai solide ca până acum, iar efectele sale ar fi cu adevărat resimțite de către cetățeni. Ar fi atunci mult mai evident că eforturile anticorupției se desfășoară dincolo de lupta dintre partide și grupări politice, în sprijinul unei democrații solide și în vederea asigurării bunăstării tuturor.